

Lek Reumatyzmowy

Leczy bóle reumatyczne = dzielny środek przeciw gośćcowi, nerwobólom, oraz wszelkim innym cierpieniom mięśniowym. = Cena flakonu 1.500.

APTEKA POLSKA

Prowizora farmacyi - Chemika Bakteryologa

Tadeusza Danielewicza

Ulica Aquidaban Nr. 62

Kurytyba.

Do nabycia w naszej redakcyi

są:
Książeczki do nabożeństwa, elementarze, oraz II-gie III-cie książki do nauki szkolnej.

Wielka
wysprzedaż

'Casa Ideal'

ulica José Bonifacio 9.

Ogromny wybór **OBUWIA** po
cenach najniższych.

BACZNOŚĆ

ROLNICY!

Wskutek wojny nie możemy sprowadzać z Niemiec soli KALI. Nasze zapasy czystej soli »kali« i nawozów mieszanych wyczerpały się, nie możemy więc odbiorcom naszym służyć niemi nadal. Atoli przez urządzenie własnej naszej fabryki fosforatu w S. Paulo postaraliśmy się że nie zabraknie nam nawozów fosforatowych (Phosphato »Brazil« i mąka z kości) nawozów, których brak tutejszej roli, należy je koniecznie w interesie rolnictwa używać. Wzywamy przeto odbiorców naszych, by podczas wojny glebę swą nie załowali fosfatów i nawozów azotowych, by ziemia otrzymała przynajmniej dwa ważne materiały pokarmowe.

Skoro skończy się wojna, będziecie mieli znów sól »kali« w wielkiej ilości, by użytkować ją na życie celem powiększenia urodzajności gl. by.

Przez czas 1-2 lat zasilać roli tylko fosfatem jest bardzo korzystne, tworzy bowiem pewne urozmaicenie wobec użytych dotychczas nawozów »kali«. Po upływie tego czasu nawóz »kali« będzie tem korzystniejszy.

Phosphato »BRAZIL« kosztuje 40\$000 za worek, ważący 50 kg. w składzie.

Fernando Hackradt & Cia. - Curityba.

Kantor i skład: Avenida Vicente Machado 21 23

Skrzynka pocztowa 15. - Adres telegraf: »Hackatos«

Już nadeszły herby polskie

są do nabycia w redakcyi naszej po 1\$000 za sztukę, kolorowane 52 cm długości i 41 cm szerokości. - Z wysyłką pocztową 1\$100

CENY TARGOWE W KURYTYBIE

z dnia 12 października

Mięso wołowe kg	800-900-1 000
„ wieprzowe kg.	1 200
Smalec (lata)	30 000
Slonina (aroba)	20 000
Kaszas (pipa) w Morretes	300 000
Kawa kg.	1 600
Masło kg.	3 000
Miód. kg.	700
Zyto alkier	12 000
Kukurydza kargier	6 500
Fasola kargier	18 000
Owies alkier	1 500
Groch okragły alkier	6-8 000
Ziemniaki alkier	5 000-6 000
Kasza tatarczana litra	400
Mąka pszenna favorita	36 000
Mąka przenna sublima	35 000
Mąka zytinia aroba	8 000
Otręby aroba	2 500
Cukier maskawo z Pernambuco	28 000
Cukier maskawinho z Rio Gr do S	30 000
Cukier biały	52 000
Kawa zielona 80 litr	40-45 000
Nafta skrzynka	20 000
Sól alkier	14 000
Ryż czerwony	26 000
Ryż biały	30-40 500
Kura (szluka)	1 500-2 800
Jaja tuzin	500

Wino nacional (quinto)	40 000
Jęczmień alkier	5 000
Smalec kg.	1 700
Fizjon kargier	15 000
Cebula aroba	8 000
Ozostnek aroba	5 000
Mąka przenna lili	36 000
Banany kalgier w Morretes	9-10 000
Pataty słodkie alkier	2 000

Jacek Drmlewicz

lekarz-dentysta

przyjmuje codziennie od 8 zrana do 5 wieczorem plombowanie i leczenie zębów, wstawianie zębów sztucznych i

wyjmuje zęby bez bólu.

rua Conselheiro Barradas Nr. 103.

MASARZYSTKA

MARYA WITKOWSKA

posiadająca długoletnią praktykę w szpitalu w S. Paulo wykonuje

rozmaite masaże ręczne

leczy zapomocą gimnastyki szwedzkiej

zastosowuje najnowsze metody w nadawaniu

pięknych kształtów i rysów

ulica D-r Muricy 149

Nr. 16 - Curityba Parana

Zakład Fryzjerski

przy ulicy Commendador Araujo Nr. 20

Ręczę za sumienne i fachowe wykonywanie funkcji fryzjerskich, licząc na łaskawe poparcie Szan. Rodaków w myśl zasady »Swoją do swego!« z uszanowaniem

A Kowalski

Dr. S. Kossobudzki

ul. Commendador Araujo Nr. 8

Przyjmuje od 1-4 popołudniu

Telefon Nr. 537.

CURITYBA - PARANA

WIDOKÓWKI przedsiębiorstwa Lumber & Cia są do nabycia u p. Ludwika Szczerbowskiego w Tres Barras. Jest to serwa składająca się z 24 kartek; kosztuje 2\$500

Casa Helena.

Nie kupujcie mebli prędzej aż obejrzecie takowe w »Casa Helena« przy ul. D-r Muricy nr. 93, Firma ta sprzedaje najtaniej, z a gotówką i kupuje wszelkie rzeczy używane

Żądajcie piwa „Cruzeiro“ jest najlepsze.

Nowe nasiona

melonów (melancia), arbużów, pomidorów, kapusty, marchwi, buraków, sałaty rzodkiewek, cykoryi, kalafiorów, pietruszki, rzepki żółtej, groszku, rzepki białej, grochu tykowego, sprzedają za gwarancją

Angelo Vecessi pl Tiradentes, i G. Tiemann Batel 93.

UWAGI o tyfusie brzuszny

wydane przez

Towarzystwo Lekarzy Uniwersytetu Parańskiego.

Od dziesiątek lat znana jest w naszym mieście i stanie choroba, którą nazywamy tyfusem brzuszny.

Mniej więcej od dwóch miesięcy rozszerza się ona w zastraszający sposób, stając się powodem większości wypadków śmierci. Dla wyjaśnienia niebezpieczeństw tej choroby i zarazem niezbędnych środków zaradczych niechaj posłużą następujące uwagi:

Obecnie jest wiadomem z wszelką pewnością, że tyfus wywołany bywa przez bakcyl „Eberta”. Bakcyl ten, gołem okiem niewidzialny, przy 500-krotnem powiększeniu (zapomocą mikroskopu) przedstawia się w formie krótkiej, grubej sztabki; porusza się w cieczach bardzo szybko.

Zwykle rozmnaża się on w ciele ludzkim, ponadto całemi miesiącami znachodzi się jako zdolny do życia w mleku, wodzie, w kale ludzkim i urynie chorych, a przede wszystkim w ziemi; ta jego wytrzymałość jest główną przeszkodą w ograniczeniu epidemii.

Choroba tyfusu poczyna się zwykle w kanale kiszki. Najważniejszym pośrednikiem bywa zanieczyszczona woda do picia lub wogóle woda do użytku ludzkiego służąca. Rozmaitemi sposobami dostają się żywe bakcyle tyfusowe, z odchodów ludzkich pochodzące, do wody służącej do picia.

Zanieczyszczona woda bywa często używana do płukania pożywienia zjadanego w stanie surowym (n. p. sałata), do rozcieńczenia mleka, do fabrykacji sztucznej wody sodowej, do wyrabiania lodu itd. Również różnami tej choroby mogą być naczynia albo napeje, których dotykają się osoby

pozostające w styczności z chorymi na tyfus, jakoteż zanieczyszczona bakcylami tyfusowemi woda do mycia wiader i flaszek, w których mleko bywa przechowywane. Jarzyny jako to: ogórki, truskawki, sałata, rzodkiewka, które często leżą na ziemi gnijonej kałem ludzkim, rozpowszechniają doskonale tę epidemię. Należy mieć na uwadze, że muchy domowe są bardzo ważnemi roznosicielkami tyfusa. Jest całkowicie udowodnionem, że zapomocą much każda potrawa (nawet gotowana) może być zanieczyszczoną i zarażoną. Gromadnie latają one we wszystkich wychodkach i nad kupałami gnoju, a w porze jedzeniowej przedostają się do jadalń i kuchen, aby tam wszystko zanieczyścić i na swoich brudnych nogach i ciałach wszelką nieczystość tam przynieść. Przekonano się, że w pewnym domu w Chicago, gdzie panował tyfus, na 18 much 5 było roznosicielkami zarazek tyfusowych. Dlatego niszczyliśmy zarodki tej choroby, znajdujące się w kale ludzi chorych i strzeżmy się much!

Powtarzamy: Jemy ! pijemy tyfus!

Zjada się lub wypija chorobę tyfusu!

Bakcyl tyfusowy jest na zimno dość wytrzymały, lecz daje się łatwo zniszczyć przez gotowanie lub wogóle gorąco. Dlatego przyjmijmy jako główną zasadę: „Wszystko co przez zęby przechodzi, powinno przechodzić przez ogień”.

Wodę, która przeważnie jest nie bardzo bezpieczną, należy pić tylko przegotowaną, ewentualnie jako herbatę herba-matte, także zimną. Zwyczajne filtrowanie wody, nie zabezpiecza jej od bakcyli. Nieprzegoto-

wanego mleka i surowych jarzyn należy unikać.

Specjalnie sałata z kartofli bywała często przyczyną tyfusu. Szczególnie gdy ciepłe kartofle przez dłuższy czas stoją, rozwijają się na nich bardzo silnie bakcyle tyfusowe, tembardziej gdy na nie (po ugotowaniu) przeniesione zostały zarazki tej choroby zapomocą brudnych rąk lub much.

Już nawet przy temperaturze pokojowej rozwijają się bujnie zarodki tyfusu w mleku, dlatego należy mleko w czasie epidemii tylko świeżo przegotowane (5 minutowe gotowanie wystarczy) lub zagotowane spożywać. W piwle zarazki te mogą żyć do dwóch tygodni, w sodowej wodzie kilka tygodni.

Surowego mięsa należy w czasie epidemii bezwarunkowo unikać.

Owoce i jarzyny, przeznaczone do surowego spożywania, należy starannie i kilkakrotnie obmyć przed zjedzeniem ich; najlepiej byłoby je gotowane. Przyrzadzanie, sprzedaż i przechowywanie produktów spożywczych w miejscach lub w pobliżu miejsc, gdzie znajdują się chory na tyfus, nie powinno być dozwolone. Przed jedzeniem należy ręce umyć. Czystość w kuchni jest, w myśl tego co wyżej powiedzieliśmy, rzeczą bardzo ważną. Resztki jadła i produktów spożywczych nie powinny pozostawać w kuchni i spiżarni; nie potrzebne pozostałości i odpadki należy zniszczyć, potrzebne zaś części jadła należy zachować w szafach zaopatrzonych w gęstą siatkę z drutu.

Muchy tępi się zapomocą lepu (kleju) na muchy, lub zapomocą męszaniny złożonej z 15 części formaliny, 25 części mleka 60 części wody i nieco cukru. Lep na muchy sporządza się rozpuszczając 72 części kalafonii w naczyniu metalowem na blasze kuchennej lekko rozgrzanej; do tego dodaje się 36 części oleju rycynowego, razem wszystko się miesza, poczem dodaje się 12 części miodu. Musi powstać męszanina dostatecznie lepka także w temperaturze zimnej; skoro jest ona zbyt twarda, trzeba dodać nieco oleju rycynowego, rozgrzać i jeszcze raz spróbować. Papier, masę tą z jednej strony posmarowany, nadaje się do użycia przeciw muchom. Jeszcze lepiej zastosować się dają długie laseczki lub różgi, posmarowane lepem, które stawia się w wazoniki od kwiatów pełne ziemi i umieszcza się w pokoju chorego, w kuchni itd. Laseczek tych

można, po oczyszczeniu z lepu, ponownie używać jak poprzednio.

Śmiecie, gnój, wychodki, krótko mówiąc wszelki gnijący materiał służy muchom jako miejsce do składania jaj, dlatego trzeba albo takowe przykryć, albo poleać 5-procentowym roztworem kreoliny.

W Stanach Zjednoczonych Am. Półn. tępienie much odbywa się na wielką skalę; szerokie warstwy publiczności bywają zasypywane pismami ulotnemi, które bardziej aniżeli w drastycznej formie wykazują szkodliwość much. Bardzo omawiany bywa następujący wypadek:

Pewien starszy, nieco słabowity człowiek wynajął mieszkanie w pierwszorzędnym hotelu; pod każdym względem zadowolony, podniósł tylko jeden zarzut przeciw nadmiernej ilości much, które specjalnie w wychodku stawały się dokuczliwą plagą. Zawiadomił o tem gospodarza, który mu odpowiedział, że temu łatwo zaradzić, można, należy tylko w porze obiadowej iść do wychodka, bo wtedy wszystkie muchy są w jadalni!

Tyfus zaczyna się zwykle ogólnem osłabieniem i dreszczami, które w ciągu kilku dni kolejno powracają; bardzo częste są bóle głowy i zawrót głowy, częste bóleści w krzyżach; zwykle cierpią chorzy na bezsenność i brak apetytu.

Stolec bywa zatrzymany, normalny, lub rozwolnienie. Temperatura ciała bywa zwykle popołudniu wyższą niż przed południem, powiększa się z dnia na dzień; w drugim tygodniu jest choroba w całej pełni rozwinięta. Odchody stolcowe są podobne do zupy grochowej; febra dochodzi do najwyższego stopnia; często występują na ciele małe, bladoczerwone, zaledwie wielkości soczewicy plamy. W trzecim tygodniu febra zazwyczaj zrana maleje, a jednak należy zachować największą ostrożność, gdyż właśnie wtedy występują bardzo niebezpieczne komplikacje, jak słabość serca, przekrwienie kiszek i przedziurawienie w kiszkiach wrzodów tyfusowych. W czwartym tygodniu opada febra, apetyt zwiększa się powoli a chory wraca do zdrowia. Średni tyfus trwa około 4 tygodni, w ciężkich wypadkach może każdy z tych 4-rech okresów choroby trwać znacznie dłużej aniżeli tydzień, a febra trwa 6 lub więcej tygodni i zagraża w najwyższym stopniu życiu chorego.

Tyfus jest chorobą złośliwą, nawet bardzo lekkie przypadki, przy których lu-

dzie częstokroć chodzą (Typhus ambulatorius) mogą nagle źle się zakończyć.

Tyfus jest ciężką, zagrażającą życiu chorobą. Około 10 do 20 procent, a nawet więcej chorych umiera nawet przy najstaranniejszej opiece. U dzieci przebieg tej choroby bywa zazwyczaj łżejszy.

LECZENIE.

Chorzy na tyfus, chociażby w najłżejszym wypadku, powinni pójść do łózka.

Wielkiej wagi jest gruntowna czystość; należy codziennie kilkakrotnie czyścić usta wodą do płukania ust przeznaczoną.

Pożywienie ma być tylko płynne, łatwo strawne i stosownie do życzenia naprzemian zimne lub ciepłe podawane choremu, około 5—6 małych porcji dziennie, ewentualnie nieco w nocy. Najlepszem jest mleko, może być z kakao, kawą lub koniakiem; także kwaśne mleko możliwie z dużą ilością kwaśnej śmietany zmieszane.

Rosół z cielęciny, drobiu lub z mięsa wołowego, dobrze pozbawione tłuszczu, mogą ewentualnie być zaprawione żółtkiem z jaja. Także rzadkie zupy, albo kleik z mąki owsianej, albo sago, albo tapioca, albo inne z winem lub na zimno mają być podawane.

Beaf tea przyrządza się przez około 2godzinne gotowanie we flaszcze rozmaitego mięsa (jak $\frac{1}{2}$ wołowiny i $\frac{1}{2}$ cielęciny), bez dodatku wody; tę flaszkę z mięsem wstawia się do naczynia z wodą i tak się jej zawartość gotuje. Przez dodanie wina lub wanilii bywają potrawy smaczniejsze.

Można dać choremu żółtko z winem. Pod koniec choroby można dawać lekkie potrawy.

Należy bardzo unikać nieprzestrzegania diety, gdyż takowy błąd mści się zwykle w sposób bardzo niepożądany.

Zaleca się wielką czystość, należy używać kąpieli zimnych, które najprzymniej działają, gdy jedną część ciała po drugiej szybko obmywa się i natychmiast się wyciera.

OCHRONA PRZED ZARAŻENIEM WOGÓLE.

Główne niebezpieczeństwo przedstawiają odchody ludzkie; z kałem, uryną i potem odchod i największa ilość zarazków tyfusowych. Zarazki zawarte w odchodach stolcowych należy niszczyć zapomocą

mieszaniny równych części 2—7 starego wapna (część wapna i 3—4 części wody), mieszanina ta stać ma po zmieszaniu przez 1 godzinę. Także wychodek należy desinfekcyonować zapomocą takiego roztworu wapna albo kreoliny rozcieńczonej wodą. Używana przez chorego bielizna powinna być natychmiast wrzucona do roztworu kreolinowego (3 części kreoliny i 100 części wody) a następnie wyprana i przegotowana. Wrząca woda jest doskonałym środkiem desinfekcyjnym.

Chorych na tyfus należy umieścić w pojedynczym pokoju na dobrym łózku, firanki albo zbyteczne meble utrudniają utrzymanie czystości. Pokój powinien być myty wodą kreolinową. Wizyty nie są dozwolone, zwłaszcza dzieci, które przy nieznanu przyczyn tej choroby, mogą łatwo się zarazić i równie łatwo tę chorobę przenieść dalej. Przy paleniu tytoniu mogą zapomocą nieczystych rąk zarazki dostać się do ust.

Osoby pozostające w styczności z chorymi na tyfus powinny o tem pamiętać, że przy niedostatecznej dbałości nie tylko same siebie zarazić mogą, lecz również mogą przenieść chorobę na inne osoby w sposób wyżej podany; dlatego powinni się starać bezwarunkowo niszczyć wszystkie bakcyle zawarte w wydzielinach chorych; po każdej styczności z chorem należy ręce desinfekcyonować, do tego wystarczy woda i mydło, ewentualnie woda kreolinowa.

Specjalnie przed jedzeniem należy dokładnie wymyć ręce i jedzenia nie spożywać nigdy w pokoju w którym leży chory na tyfus.

O wiele niebezpiecznijszem aniżeli kał ludzki w wychodku, jest kał chorego na wolnem powietrzu, gdyż zlatujące się ze wszech stron owady, a przedewszystkiem muchy, roznoszą z niego natychmiast zarazki chorobowe. Rozmnożone przez deszcz zarodki bakcyliów dostają się do rzek i studzien, gdzie stają się nowemi rozsadanikami choroby. W kilka tygodni po przebyciu choroby są z reguły odchody chorego wolne od zarazków tyfusowych; tylko w rzadkich wyjątkowych wypadkach zachowują bakcyle tyfusowe nawet po latach, po szczęśliwie przeżytym tyfusie możność zarażenia, a te zarodki „trwałe” tyfusu bywają niebezpiecznem źródłem zarażenia na przeciąg całych lat.

Człowiek, który już raz przebył tyfus rzadko kiedy ulegnie powtórnie tej chorobie; choroba ta pozostawia, jak to mówią

„immunitację“ na życie; już w r. 1888 próbowali Chantemesse i Widaj, dwaj sławni lekarze francuscy, zapomocą wstrzyknięcia pod skórę ludzką bakcyli tyfusowych, uśmierconych wskutek gotowania, szczepić ludzi zdrowych i zabezpieczyć ich sztucznie przed możliwością dostania tyfusu. Lecz dopiero po wielu latach, po wielu próbach i doświadczeniach z rozmaitemi szczepionkami (Vaccine) udało się skutecznie i na przeciąg całych lat ochronić ludzi zapomocą szczepienia przed epidemią tyfusową.

W Ameryce Północnej jest od r. 1911 szczepienie przeciwtyfusowe obowiązkowe we wojsku i marynarce. Pierwsze wstrzyknięcie wynosi około $\frac{1}{2}$ cm., drugie odbywa się około 10 dni później, trzecie po upływie dalszych 10 dni, według t. zw. metody Russel'a. Szczepienie przeciwtyfusowe wywołuje w organizmie pewną febrę i powoduje lekki ból w miejscu w którym one zostało wykonane.

Podczas wojny zaprowadziła Francja obowiązkowe szczepienie w swem wojsku. Doświadczenie wykonał prof. dr. M. Vicent, profesor wojskowej szkoły lekarskiej w Val de Grace; sporządził on t. zw. szczepionkę Polyvalentną t. j. niezawodną, składającą się z bakcyli tyfusowych zarówno francuskiego jak i obcokrajowego pochodzenia (około 10 rozmaitych gatunków); utworzył t. zw. „Para-typhus A“ i „Para-typhus B“.

Ta szczepionka T. A. B. okazała się niezawodną w swych skutkach a 3-4 wstrzyknięcia w tygodniowych odstępach dają absolutne zabezpieczenie przeciw każdemu tyfusowi.

Tutaj używana szczepionka jest spo-

ządzona w podobny sposób. W Kurytybie są odnośni lekarze każdemu do dyspozycji i będą każdego szczepić bezpłatnie w godzinach konsultacyjnych, jak tylko nadejdzie dość szczepionek.

W czasach epidemii ogłaszają zazwyczaj szumnie ludzie nie bardzo sumienni leki uzdrawiające we wszystkich chorobach albo środki zapobiegawcze; — dlatego oświadczamy jasno i wyraźnie: Niema żadnego innego środka chroniącego przed tyfusen, jak prawidłowe szczepienie zapomocą limfy Polyvalentnej. Wszelkie inne

„krople przeciw tyfusowi“, lub jak tam one się nazywają, są bez wartości i należy je unikać we własnym interesie chorego.

Celem niniejszych uwag jest ostrzedz każdego przed niebezpieczeństwem, ewentualnie sprostować błędne mniemanie i wezwać każdego do pracy z całą siłą dla dobra ogólnego, by w miarę sił własnych nie dopuścić do rozszerzenia się złego a dobrze rozumiejąc interes własny służyć równocześnie interesowi ogółu.

Zwalczanie tyfusu jest trudniejszem aniżeli się to zwykle przypuszcza; dlatego współdziałanie wszystkich jest bardzo pożądanem, władze zaś ze swej strony spełnią swój obowiązek. — Wskazówki (uwagi) zostaną przez Towarzystwo Lekarzy Uniwersytetu wydrukowane, rozestane i rozdane.

Uprasza się to zawiadomienie przybić na ścianie, nie niszczyć je; jest ono bowiem na to, by było dobrym doradcą dla każdego, oraz by w interesie ogółu epidemii w czasie możliwie krótkim powstrzymać.